

Особливості допиту неповнолітніх осіб під час кримінального провадження залежать від їх процесуального статусу. Такими неповнолітніми можуть бути підозрюваний, обвинувачений, потерпілий, свідок. Згідно із ст. 490 КПК України допит неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого здійснюється згідно з правилами, передбаченими КПК України, у присутності захисника. Стиль записів показань у протоколі допиту має бути простим, зрозумілим для неповнолітнього. Викладення показань має враховувати особливості його мови. З метою уникнення повторних і додаткових допитів неповнолітнього доцільним є застосування під час допиту відео- або аудіозапису.

Щодо особливостей допиту неповнолітнього свідка або потерпілого, то в даному випадку допит також проводиться з додержанням норм КПК України. Свідку, який не досяг шістнадцятирічного віку, слідчий повинен роз'яснити обов'язок про необхідність давати правдиві показання, не попереджаючи про кримінальну відповідальність за відмову від дачі показань і за дачу завідомо неправдивих показань. Також важливий момент полягає у тому, що під час допиту має бути присутній законний представник, педагог, психолог або лікар.

На наш погляд, під час допиту неповнолітнього не завжди доцільно залучати батьків як законних представників. Їх присутність під час допиту може неоднозначно впливати на дачу показань неповнолітньої особою. Дитина може соромитися, почувати себе винною перед одним із батьків. В.Г. Дрьомов, досліджуючи питання допиту неповнолітнього обвинуваченого, справедливо стверджує, що підліток може відчувати в присутності батьків почуття страху, сорому то-що, чутливо реагувати на емоції батьків, стежити за їх мімікою, жестами, рухами і відповідно до цього давати показання або зовсім відмовитись відповідати на запитання слідчого.

Важливим моментом підготовки до проведення допиту неповнолітнього є вибір доцільного місця і обстановки допиту. По-перше, слідчому, що проводить таку слідчу (розшукову) дію, необхідний окремий кабінет. По-друге, доцільним є складання плану допиту неповнолітнього із зазначенням даних, які необхідно враховувати в ході допиту, кола учасників допиту та основних запитань із послідовністю їх постановки. По-третє, надзвичайно важливим є встановлення психологічного контакту з неповнолітньою особою.

На підставі вищевказаного доходимо висновку, згідно з яким процесуальний порядок проведення допиту неповнолітніх осіб заснований на загальних положеннях проведення допиту, регламентованих чинним кримінальним процесуальним законодавством. Але подальший аналіз відповідних статей КПК України надає змогу виокремити важливі процесуальні та тактичні особливості проведення даної слідчої (розшукової) дії щодо неповнолітніх. Суворе дотримання вимог КПК України є гарантією захисту прав і законних інтересів неповнолітніх у кримінальному процесі.

Одержано 17.04.2018

УДК 343.12-053.6:37(477)

Вадим Віталійович ВОРОБЕЦЬ,

курсант групи Ф1-302 ХНУВС

Науковий керівник: старший викладач кафедри кримінального процесу

та організації досудового слідства факультету № 1 ХНУВС

кандидат юридичних наук Романюк В. В.

ЗАСТОСУВАННЯ ПРИМУСОВИХ ЗАХОДІВ ВИХОВНОГО ХАРАКТЕРУ ДО НЕПОВНОЛІТНЬОГО

На сучасному етапі становлення України, нажаль, стан злочинності серед неповнолітніх складає суттєву частку від загальних показників злочинності в державі, що обумовлено складним економічним становищем в країні та іншими соціальними факторами, які впливають на свідомість неповнолітнього та його розвиток в цілому. Як це найчастіше буває, неповнолітні, прагнучи здобути визнання серед однолітків помиляються, і вчиняють суспільно небезпечні діяння, наслідки яких можуть докорінно змінити їхню долю, життя та ставлення до навколишнього середовища. З метою повернення неповнолітнього до звичайного укладу життя та привити повагу до дотримання положень права, держава передбачає застосування до такої особи більш м'який захід – «перевиховання».

Кримінальне провадження щодо неповнолітніх здійснюється у загальному порядку з урахуванням особливостей, передбачених главою 38 КПК України, та із дотриманням принципу забезпечення реалізації неповнолітніми особами права користуватися додатковими гарантіями, встановленими національним законодавством та міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Кримінальне процесуальне законодавство надає умови, за наявності яких прокурор може дійти висновку щодо вправлення неповнолітнього підозрюваного та складання клопотання про застосування примусових заходів виховного характеру, з подальшим надсиланням до суду. До таких умов належить вчинення неповнолітнім вперше кримінального проступку, злочину невеликої тяжкості, необережного злочину середньої тяжкості. Крім того, обов'язковою умовою для складання клопотання про застосування примусових заходів виховного характеру та направлення його до суду є те, що неповнолітній обвинувачений та його законний представник проти цього не заперечують.

Законодавець чітко визначив вік неповнолітньої особи, щодо якої можуть бути застосовані примусові заходи виховного характеру, а саме після досягнення одинадцятирічного віку до досягнення віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність за вчинення суспільно небезпечного діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, тобто до віку чотирнадцяти, шістнадцяти або вісімнадцяти років.

Таким чином, КПК України надає можливість неповнолітній особі уникнути покарання за вчинене суспільно небезпечне діяння, з можливістю призначення більш лояльного способу виправлення. На мою думку, це розумно, тому що неповнолітній повністю не усвідомлюючи всю суспільну небезпечність свого діяння, одним своїм проступком може змінити своє життя в гіршу сторону, і в подальшому, як це часто буває, відбудеться знайомство неповнолітнього з кримінальним середовищем, яке негативно вплине на його розвиток, що призведе до занепаду освітнього, соціального, культурно-духовного розвитку та зневажливого ставлення до загальноприйнятих в суспільстві соціальних цінностей та

правових норм. В свою чергу, слідчий разом із прокурором допомагають неповнолітньому обвинуваченому усвідомити ризики використання в подальшому протиправної поведінки, яка посягає на охоронювані кримінальним законом суспільні відносини.

Одержано 17.04.2018

УДК 343.137.9

Вікторія Юрїївна ЦЕБИНОГА,

курсант групи Ф1-302 ХНУВС

Науковий керівник: старший викладач кафедри кримінального процесу та організації досудового слідства факультету № 1 ХНУВС
кандидат юридичних наук Романюк В. В.

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ СТАТУС ІНШОЇ ОСОБИ, ПРАВА ЧИ ЗАКОННІ ІНТЕРЕСИ ЯКОЇ ОБМЕЖУЮТЬСЯ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Стрімкий розвиток кримінальних процесуальних відносин, зокрема, які складаються на стадії досудового розслідування кримінального провадження, зумовив появу такого нового учасника (суб'єкта) кримінального провадження як інша особа, права чи законні інтереси якої, обмежуються під час досудового розслідування. Кримінальна процесуальна характеристика будь-якого учасника кримінального провадження передбачає визначення поняття такого учасника кримінального провадження, підстав його участі, його процесуальний статус, (права та обов'язки), час під час якого особа перебуває у відповідному стані та юридична відповідальність у разі порушення обов'язку.

Чинний Кримінальний процесуальний кодекс України дає наступне визначення іншої особи, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування – це особа, стосовно якої (в тому числі щодо її майна) здійснюються процесуальні дії, визначені Кодексом. Виходячи із положень п. 19 ч. 1 ст. 3 КПК України, де вказаний чіткий перелік сторін кримінального провадження, норма, яка б визнавала учасником іншу особу, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування – відсутня. Тобто, виникає питання щодо доцільності введення такого учасника, як інша особа, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування.

Відповідно до норм КПК України, інша особа, права чи інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування, має право на звернення до прокурора, слідчого судді або суду з клопотанням, в якому викладаються обставини, що обумовлюють необхідність здійснення кримінального провадження (або окремих процесуальних дій) у більш короткі строки, ніж ті, що передбачені КПК України та мають право оскаржити прокурору вищого рівня недотримання розумних строків слідчим, прокурором під час досудового розслідування.

Аналіз вище зазначених норм дає підстави зробити наступні висновки: й досі є не зрозумілим на якому етапі досудового розслідування з'являється новий суб'єкт оскарження, коли вона може заявляти клопотання та які наслідки буде нести в собі подальше прийняття рішення суддею щодо задоволення скарги недотримання розумних строків. З одного боку, ці зміни вносились з метою захисту прав суб'єктів господарювання, щодо яких безпідставно проводились обшуки без повідомлення про підозру, що унеможливило подальший захист їх прав та законних інтересів, з іншого боку, КПК України не передбачив правовий статус іншої особи, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування, що фактично говорить про відсутність як його юридичних обов'язків та юридичної відповідальності у разі їх порушення. Представники практики вбачають у таких змінах позитивні сторони, вбачаючи під такими особами таких осіб як статисти, осіб у яких проводиться обшук та осіб, яким не повідомили про підозру, проте щодо яких здійснюється досудове розслідування.

На нашу думку, доцільним було б визначити правовий статус іншої особи, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування на законодавчому рівні більш деталізовано, що значною мірою полегшило роботу як органів досудового розслідування, так і сторони захисту, які представляє інтереси такої особи.

Одержано 17.04.2018

УДК 343.144-053.6(477)

Дар'я Андріївна КРАВЕЦЬ,

курсант групи Ф1-302 ХНУВС

Науковий керівник: старший викладач кафедри кримінального процесу та організації досудового слідства факультету № 1 ХНУВС
кандидат юридичних наук Романюк В. В.

ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ МАЛОЛІТНІХ ТА НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ УКРАЇНИ

Процесуальний порядок допиту малолітніх та неповнолітніх осіб регламентовано низкою положень Кримінального процесуального кодексу України. Одночасно, відповідно до рекомендацій Керівних принципів Комітету Ради Європи щодо правосуддя, дружнього до дітей, прийнятих Комітетом міністрів Ради Європи 17 листопада 2010 року, «наскільки це доцільно і можливо, кімнати опитування та очікування повинні бути організовані з дружнім до дітей оточенням; опитування та збір заяв дітей повинні, наскільки це можливо, проводитись кваліфікованими фахівцями; всі зусилля мають бути направлені на те, щоб діти надавали свідчення у найбільш сприятливому оточенні та за найсприятливіших умов».